

Ontwerp Beleidskader Wind op Land 2014

1. Inleiding

De provincie Noord-Holland kiest voor een restrictief beleid voor windenergie op land. In het coalitieakkoord 2011-2015¹ is vastgelegd dat geen uitbreiding plaatsvindt van het aantal windturbines op land. De plaatsing van een grotere windturbine mag geen negatieve gevolgen mag hebben voor de volksgezondheid. De provincie komt haar afspraken over de uitvoering van windpark Wieringermeer na en beperkt de groei in opgesteld vermogen tot de provinciale taakstelling. De opschaling van windturbines wordt gekoppeld aan de herstructurering van bestaande windturbines. Om uitvoering te kunnen geven aan de afspraken in het coalitieakkoord is in 2012 het ruimtelijk beleid gewijzigd. Op 17 december 2012 hebben Provinciale Staten de Structuurvisie Noord-Holland 2040, de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS)² artikel 32 en het beleidskader Wind op land gewijzigd vastgesteld. De kern van het beleid is dat het aantal windturbines in Noord-Holland niet wordt uitgebreid, ten einde de impact van windturbines op de leefomgeving en het open landschap te beperken. Door in te zetten op de herstructurering van solitaire windturbines en verouderde lijnopstellingen kan het opgesteld vermogen in beperkte mate groeien en kan de provincie de afspraken met het Rijk uitvoeren. In de zomer van 2013 is het overleg tussen Rijk en IPO over de verdeling van een (nominaal) vermogen van 6.000 megawatt (MW) wind op land afgerond. De taakstelling voor de Provincie Noord-Holland is 685,5 MW opgesteld vermogen wind op land in 2020; dit is inclusief de aanvullende taakstelling van 105,5 MW waarover Provinciale Staten op 18 juni 2013 zijn geïnformeerd. Uitgangspunt voor het college is om deze taakstelling uit te voeren binnen de kaders van het vigerend beleid Wind op land.

De groei in opgesteld vermogen windenergie wordt voor het grootste deel gerealiseerd binnen de polder Wieringermeer. In het provinciaal ruimtelijk beleid en in de Structuurvisie Windenergie op land (SVWOL), vastgesteld door het kabinet op 28 maart 2014, wordt de polder Wieringermeer aangewezen als gebied voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Windpark Wieringermeer omvat een opgesteld vermogen van 300-400 MW en valt daarmee onder de Rijkscoördinatieregeling. De Minister van Economische Zaken is in samenspraak met de Minister van Infrastructuur en Milieu bevoegd en stelt een Rijksinpassingsplan vast. Op 2 juli 2014 is het voorontwerp Inpassingsplan, het eindconcept MER en het ontwerp Beeldkwaliteitsplan gepubliceerd. In het kader van het vooroverleg ex. artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening hebben Gedeputeerde Staten een reactie gegeven op het voorontwerp. Het ontwerp Inpassingsplan wordt naar verwachting in november 2014 ter inzage gelegd. In paragraaf 5 wordt uitgebreid ingegaan op de opgave windpark Wieringermeer en de samenwerking van initiatiefnemers, Rijk, provincie en gemeente in de context van de Green Deal windpark Wieringermeer.

Met de uitvoering van windpark Wieringermeer groeit het opgesteld vermogen windenergie in Noord-Holland van 343 MW naar circa 580 MW in 2018. Om de provinciale taakstelling van 685,5 MW wind op land in 2020 te realiseren, moet de provincie medio 2014 ruimte aanwijzen voor de resterende opgave van 105,5 MW. De inzet is om deze ruimte te creëren door de herstructureringsbepaling in artikel 32, lid 4 PRV in werking te laten treden. In artikel 32 PRV is opgenomen dat Gedeputeerde Staten kunnen besluiten tot het inwerking treden van deze bepaling. Om grip te houden op de groei van windenergie en sturing te geven aan de uitvoering van de herstructurering – waarbij de inzet is prioriteit te geven aan windturbines die ernstige overlast veroorzaken – is in het Uitvoeringsproject 7.4.8 bij de Structuurvisie NH 2040 opgenomen dat Gedeputeerde Staten onderzoek doen naar de inzet van instrumenten om het proces van herstructurering te faciliteren.

Dit onderzoek, dat is uitgevoerd in 2013-2014, heeft geleid tot het inzicht dat regie op hoofdlijnen nodig is om de herstructurering in goede banen te leiden en daarbij de overlast door windturbines zo veel mogelijk te beperken. In paragraaf 7 worden de processtappen in de beleidsontwikkeling op hoofdlijnen geschetst, waarbij drie sporen worden onderscheiden: een ruimtelijk spoor gericht op het aanwijzen van ruimte voor de bouw van windturbines; een economisch spoor dat zich richt op de economische uitvoerbaarheid van projecten waarin de ontwikkeling van windparken is gekoppeld aan een herstructureringsopgave; en een maatschappelijk spoor dat is gericht op het actief betrekken van omwonenden en overige belanghebbenden bij het planproces.

¹ Verantwoord en duidelijk gericht op de toekomst. Coalitieakkoord 2011-2015, Provincie Noord-Holland

² Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS), vastgesteld door PS op 21 juni 2010. Op 3 februari 2014 is de PRVS gewijzigd vastgesteld als Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV).

Parallel aan de vaststelling van dit beleidskader Wind op land is aan Provinciale Staten een wijziging van de Provinciale Ruimtelijke Verordening voorgelegd, evenals een partiële herziening van de Structuurvisie Noord-Holland 2040. Met de vaststelling van dit beleidskader Wind op land 2014 komt het op 17 december 2012 vastgestelde vigerend beleidskader Wind op land 2012 te vervallen.

2. Context

Onder invloed van schaalvergroting is in de afgelopen decennia de ruimtelijke impact van windturbines op de omgeving sterk toegenomen. Windenergie heeft een ontwikkeling doorgemaakt van de solitaire windturbine op het boerenerf met een ashoogte van ca. 25m en een vermogen van 25kW tot moderne machines met een ashoogte van 70-120m, een rotordiameter van 40-90m en een vermogen van gemiddeld 2 á 3MW. In 2012 is in de polder Wieringermeer een windturbine met een ashoogte van 135m, een rotordiameter van 126 en een tiphoogte van bijna 200m in bedrijf genomen. De toegenomen ruimtelijke impact over grotere afstand vraagt om een zorgvuldige afweging van het belang om te komen tot een transitie naar een duurzame energievoorziening, tegen het belang kwaliteit van de leefomgeving, landschap en cultuurhistorie, ecologie en aardkundige waarden. Uiteraard moet ook rekening worden gehouden met voorwaarden die worden gesteld vanuit de luchtvaart (aanvliegroutes bij luchthavens), defensie radarsystemen, en ten aanzien van de externe veiligheid (voldoende afstand tot straalpaden, hoofdgasleidingen en waterkeringen).

Een belangrijk element in de afweging van ruimtelijke belangen is het maatschappelijk draagvlak voor windenergie. De voortgaande schaalvergroting en gestage groei van het aantal windturbines in samenhang met de toegenomen ruimtelijke impact heeft ertoe geleid dat het maatschappelijk draagvlak voor windenergie onder bewoners en maatschappelijke organisaties onder druk staat. Een deel van de omwonenden ervaart overlast van geluid of slagschaduw en heeft moeite met de veranderingen in het landschap. Als gevolg van de schaalvergroting is bij een deel van de bewoners het beeld ontstaan dat zij de grip op hun omgeving verliezen en de gevolgen moeten dragen van de ambities van ondernemers en overheden. Diverse maatschappelijke organisaties, die zich inzetten voor landschap of recreatie, staan kritisch ten opzichte van een uitbreiding van windenergie op land of geven aan dat hiervoor geen draagvlak is. Er is een brede maatschappelijke discussie ontstaan over windenergie in het IJsselmeer en Markermeer, in de nabijheid van de Waddenzee en binnen de 12-mijlszone voor de kust van de Noordzee.

De discussie over windenergie op land is onderdeel van een bredere transitie naar een duurzame energievoorziening. De provincie onderkent en waardeert de inspanningen van bewoners, coöperaties en bedrijven die zich hard maken voor een diversiteit aan initiatieven die aan deze transitie bijdragen. In de afgelopen decennia hebben deze inspanningen onder meer geleid tot een opgesteld vermogen van ruim 300 MW windenergie op land. Noord-Holland blijft groot belang hechten aan duurzame energie, en kiest er daarbij voor in te zetten op vormen van duurzame energie waarvoor geldt dat het maatschappelijk draagvlak groeit. In het coalitieakkoord en in de uitwerking van het Koersdocument voor Duurzame energie wordt ingegaan op de kansen in de offshore windsector, zonne-energie, biomassa en duurzaam bouwen. Daarbij wordt aangegeven op welke wijze de provincie ruimte creëert voor initiatieven en hoe de provincie de ontwikkeling van nieuwe initiatieven wil stimuleren.

3. Provinciale uitgangspunten voor windenergie op land

In antwoord op de in paragraaf 2 geschetste maatschappelijke ontwikkelingen zet het provinciaal bestuur in op een restrictief windbeleid op basis van een krachtige ruimtelijke sturing. Onder voorwaarde van herstructurering en participatiemogelijkheden voor omwonenden wordt binnen strikte ruimtelijke kaders binnen de polder Wieringermeer ruimte geboden voor een groei in opgesteld vermogen. Windpark Wieringermeer levert een substantiële bijdrage aan de provinciale taakstelling. Door in de Structuurvisie en PRV ruimte te bieden voor windpark Wieringermeer en te participeren in het planproces geeft de provincie uitvoering aan de afspraken met het Rijk en toont zij zich een betrouwbare overheid in de afspraken die zij heeft gemaakt met partners die betrokken zijn bij de totstandkoming van windpark Wieringermeer. Bij de samenwerking met de betrokken partijen stelt de provincie de volledige uitvoering van het windplan als voorwaarde. Windpark Wieringermeer valt onder de Rijkscoördinatieregeling.

Buiten het windgebied Wieringermeer respecteert de provincie de bestaande planologische rechten. Solitaire windturbines en lijnopstellingen mogen worden vervangen door windturbines met dezelfde afmetingen in ashoogte en rotordiameter en een evenredig vermogen. Zeker op termijn zal het één op één vervangen van windturbines minder rendabel blijken. De verwachting is dat door deze maatregel een deel van de windturbines uit bedrijf zal worden genomen, waardoor beperkt ruimte ontstaat voor opschaling en herstructurering van windturbines in kleine windparken, waarbij een evenredig opgesteld vermogen aan windturbines wordt gesaneerd. De provincie streeft ernaar prioriteit te geven aan de sanering en daaraan gekoppeld herstructurering van windturbines die overlast veroorzaken, waarmee uitvoering wordt gegeven aan Statenmotie M11-4/14-02-11³. Omdat een financiële prikkel voor herstructurering op basis van het saneren van een evenredig vermogen in beginsel ontbreekt, moet rekening worden gehouden met de situatie dat bestaande windturbines na het aflopen van de exploitatiesubsidie⁴ (MEP/SDE/SDE+) nog enige tijd doordraaien voor de grijze stroomprijs, verouderen en uiteindelijk om veiligheidsredenen of te hoge onderhoudskosten buiten bedrijf worden gesteld.

Om een impuls te geven aan de herstructurering van windturbines en te kunnen voldoen aan de taakstelling van 685,5 MW in 2020 wordt onder strikte voorwaarden de bouw van windturbines met een grotere ashoogte en rotordiameter en een groter vermogen toegestaan. Voorwaarde is dat ten minste twee windturbines worden vervangen door één nieuwe windturbine, die deel uitmaakt van een lijnopstelling van ten minste zes windturbines. De rotorbladen van deze windturbines moeten dezelfde draairichting en verschijningsvorm hebben. De ashoogte is maximaal 120m en de rotordiameter is gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van tien procent. Bepalend voor de afstand van de windturbine tot gevoelige bestemmingen is de regelgeving in het Activiteitenbesluit en de geluidsnorm van 47dB L_{den} en 41dB L_{night}, die is vastgelegd in artikel 3.14a van het Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer (Barim). Omdat deze normstelling een jaargemiddelde is en er desondanks hinder kan ontstaan, is het voorkeursalternatief in het plan-MER, dat tegelijk met dit ontwerp beleidskader wordt voorgelegd, gebaseerd op een afstand van 500 m tot gevoelige objecten. Voorafgaand aan de vergunningverlening voor een windpark wordt in het kader van het besluit-MER het aantal woningen per categorie van geluidbelasting in beeld gebracht. Indien dit nodig blijkt kunnen bij vergunningverlening maatwerk voorschriften worden opgelegd, bijvoorbeeld gericht op cumulatie of monitoring van geluid.

Nieuwe windparken zijn niet gelegen in een weidevogelleefgebied, de Ecologische Hoofdstructuur of een ecologische verbindingzone, in een aardkundig monument, een UNESCO-werelderfgoed of een voormalig nationaal landschap, nu aangeduid als bufferzone. Door te sturen op de ruimtelijke ontwikkeling van de herstructurering kan een impuls worden gegeven aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap.

Windenergie op land als provinciaal ruimtelijk belang

In de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, behorende bij de Structuurvisie Noord-Holland 2040, worden openheid en ruimtevorming benoemd als kernkwaliteiten van het landschap, die bij ruimtelijke ontwikkelingen als uitgangspunt moeten worden beschouwd. Windturbines hebben door hun afmetingen en zichtbaarheid over grote afstand een bovenlokale impact op de ruimte in het landelijk gebied. Overigens gaat het hierbij niet alleen om verstedelijking in het landelijk gebied als gevolg van het bouwen van windturbines, maar ook om de impact die de bouw van windturbines binnen bestaand bebouwd gebied kan hebben op de beleving van de openheid van het landschap buiten de stad. Tegelijkertijd bieden juist de grootschalige open gebieden in Noord-Holland Noord kansrijke locaties voor de realisatie van windparken.

In dit spanningsveld kiest de provincie ervoor de ontwikkeling van windenergie te concentreren in enkele gebieden. De polder Wieringermeer is aangewezen als windgebied. Op windplan Wieringermeer is de Rijkscoördinatieregeling van toepassing; de Minister van EZ is in samenspraak met de Minister van I&M het bevoegd gezag. Door betrokken te blijven bij de totstandkoming van windplan Wieringermeer behoudt provincie grip op de ruimtelijke vormgeving van het plan. In het grootschalige open landschap van de Zuiderzeepolder Wieringermeer, is het mogelijk op basis van een visualiserend ontwerp en herstructurering te

³ Motie M11-4/14-02-11: PS verzoeken GS:

- zich in te zetten dat het uitvoeringsprogramma wind op land leidt tot een afname van de bestaande (ernstige) overlast;
- zich in te zetten dat de (ernstige) overlast veroorzakende windmolens met voorrang worden verwijderd of aangepast.

⁴ De regeling Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP) was in werking van 2003-2006. In 2008 is deze regeling opgevolgd door de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE) en in 2011 door de SDE+. In alle gevallen gaat het om een ministeriële regeling onder verantwoordelijkheid van de Minister van Economische Zaken.

komen tot een opstelling die voldoet aan randvoorwaarden van ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. In paragraaf 5 worden de kaders van windplan Wieringermeer geschetst.

Om de provinciale belangen ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik te borgen, stuurt de provincie binnen én buiten bestaand bebouwd gebied (BBG) op de ruimtelijke ontwikkeling van windenergie op land. Ook nearshore ontwikkelingen in de grote wateren IJsselmeer, Markermeer en IJmeer worden hiertoe gerekend. De provincie geeft sturing aan de ruimtelijke ontwikkeling van windenergie door de beperkte ontwikkeling van windenergie te bundelen in windparken en te koppelen aan de herstructurering van solitaire windturbines en verouderde lijnopstellingen. In het onderzoek naar de randvoorwaarden voor herstructurering is het inzicht ontstaan dat de vigerende Leidraad Landschap en Cultuurhistorie niet toereikend is om te dienen als afwegingskader voor windprojecten. Om dit te ondervangen en richting te kunnen geven aan de ruimtelijke ontwikkeling van windenergie in Noord-Holland is de Voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen opgesteld als aanvulling op de Leidraad. Deze voorstudie wordt vastgesteld als bijlage bij het plan-MER en levert bouwstenen voor het ruimtelijk kader in paragraaf 7.1.

Rol provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland is in het winddossier vanuit verschillende rollen actief. De eerste rol komt voort uit de wettelijk verankerde ruimtelijke taak die provincies hebben. Vanuit de doelstelling behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit velt de provincie een oordeel over het al dan niet toelaatbaar zijn van windturbines op een specifieke locatie. Deze rol van de provincie loopt via de gemeentelijke bestemmingsplannen: op basis van de structuurvisie is in de PRV vastgelegd aan welke regels bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen moeten voldoen ten aanzien van het oprichten van windturbines. Ten aanzien van het project windpark Wieringermeer heeft de provincie een stimulerende rol en in beperkte mate een sturende rol op ruimtelijke kwaliteit. De provincie participeert in de Green Deal windpark Wieringermeer; de portefeuillehouder voor Klimaat en Duurzame energie is voorzitter van de stuurgroep. De provincie is opdrachtgever van onder meer het beeldkwaliteitsplan, is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet vergunning en stelt de kaders op voor natuurcompensatie. Ten behoeve van strategische uitbreiding van het elektriciteitsnet in de Kop van Noord-Holland, mede gericht op het faciliteren van windpark Wieringermeer – hebben Provinciale Staten besloten een Provinciaal Inpassingsplan voor te bereiden; volgens verwachting wordt in april 2015 een besluit aan Provinciale Staten voorgelegd.

Een geheel nieuwe rol van de provincie komt voort uit de Crisis- en Herstelwet (CHW). In het kader van deze wet kunnen initiatiefnemers voor een windproject tussen de 5 en 100MW die bij een gemeente nul op rekest krijgen, bij Provinciale Staten een verzoek tot het opstellen van een inpassingsplan indienen. Provinciale Staten dienen in beginsel dit verzoek in behandeling te nemen en te toetsen aan het provinciaal ruimtelijk beleid, tenzij zij kunnen aantonen dat: (1) de provinciale doelstellingen al elders worden gerealiseerd; of (2) er door het maken van een inpassingsplan geen wezenlijke versnelling te verwachten is. Gedeputeerde Staten hebben een coördinerende en vergunningverlenende rol. In de uitwerking van het beleid voor herstructurering moet de rol van de provincie helder worden gedefinieerd. Provinciale sturing op het ruimtelijk vlak ligt voor de hand om meerdere redenen:

- vanwege de Elektriciteitswet artikel 9e op grond waarvan de bevoegdheid voor de inpassing van windparken met een vermogen tussen 5 en 100 MW bij PS ligt;
- vanwege de coördinerende en vergunningverlenende rol van Gedeputeerde Staten op grond van artikel 9f Elektriciteitswet;
- vanwege de bestuurlijke afspraken met het Rijk;
- aangezien in de PRV niet alleen regels worden gesteld ten aanzien van herstructurering, maar in de toelichting is opgenomen dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheden onderzoeken voor de inzet van instrumenten die de herstructurering faciliteren.

Meerdere opties voor provinciale sturing zijn ontwikkeld en gewogen. De opties variëren in de mate waarin:

- de provincie een rol speelt in het ruimtelijke spoor;
- de provincie een rol speelt in het economische spoor;
- wordt ingezet op maatschappelijk draagvlak.

Voor elk van de opties geldt een aantal randvoorwaarden. Zo zijn de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en IPO leidend. Dit betekent dat in 2020 een opgesteld vermogen van 685,5 MW gerealiseerd moet zijn. Verder is de

sanering publiekrechtelijk niet afdwingbaar en koud saneren – dat wil zeggen zonder financiële compensatie of opkoopregeling – leidt tot planschade. De herstructurering wordt daarom uitgevoerd op vrijwillige basis. Door de beleidswijziging Wind op land die op 17 december 2012 door PS is vastgesteld, is de opschaling van bestaande windturbines en de bouw van nieuwe windparken tijdelijk geblokkeerd.

Ondernemers die willen investeren in windenergie, zullen zich oriënteren op deelname aan een herstructureringsproject. Parallel aan het ruimtelijk planproces worden afspraken over uitvoering van de herstructurering privaatrechtelijk vastgelegd. Alles overwegende heeft dit geleid tot een keuze voor provinciale regie op hoofdlijnen. De provincie begeleidt actief het proces om te komen tot een ruimtelijk ontwerp voor een nieuw windpark en neemt het voortouw in het aanwijzen van locaties in overleg met de betrokken gemeenten en initiatiefnemers. De provincie zet in op dialoog met bewoners en belanghebbenden en houdt regie op de communicatie. De provincie stuurt actief op ruimtelijke kwaliteit, en zet in op het saneren van windturbines die ernstige overlast veroorzaken. In de deelgebieden wordt planproces opgezet met werkateliers om te komen tot een gedragen ruimtelijk ontwerp en heldere afspraken over de fasering van de herstructurering, de sanering van turbines en participatiemogelijkheden voor omwonenden.

Om de herstructurering te faciliteren wordt per deelgebied gewerkt aan het – op basis van bilaterale gesprekken en een krachtenveldanalyse – bij elkaar brengen van partijen en maken van afspraken over uitvoering van de herstructureringsopgave. De economische uitvoerbaarheid van de herstructurering wordt op hoofdlijnen doorgerekend. De rol van de provincie blijft in deze sturingsoptie beperkt tot bij elkaar brengen van partijen en – indien gewenst – het voorzitten van gesprekken. Daarbij wordt een windmakelaar ingezet; in paragraaf 7.2 wordt de rol van windmakelaar beschreven. De uitwerking en onderhandeling is aan de marktpartijen zelf. De provincie kan op deze wijze bijdragen aan het creëren van een level playing field. De provincie faciliteert bovenlokale afstemming en coördineert de samenwerking met gemeenten, bijvoorbeeld door waar nodig een stuurgroep in te stellen.

4. Kadernbeleid voor windenergie op land

Structuurvisie Windenergie op land

In de Rijks Structuurvisie Infrastructuur en Milieu (SVIR)⁵ is aangegeven dat een Structuurvisie Windenergie op land (SVWOL) wordt voorbereid als ruimtelijk kader voor een doorgroei tot 6000 MW opgesteld vermogen windenergie op land in 2020. Op 28 maart 2014 heeft het kabinet de Structuurvisie Windenergie op land vastgesteld. De structuurvisie biedt een kader voor uitvoering van de Elektriciteitswet 1998. Op grond van deze wet is de Minister van Economische Zaken bevoegd gezag voor windparken vanaf 100 MW. De minister van reactie op een verzoek van een initiatiefnemer de Rijkscoördinatieregeling (RCR) toe en stelt in samenspraak met de Minister van Infrastructuur en Milieu een inpassingsplan vast. Windpark Wieringermeer valt onder deze regeling; voor dit windpark wordt een Rijks Inpassingsplan opgesteld. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de verlening van de omgevingsvergunning.

Naast windpark Wieringermeer zouden er in Noord-Holland initiatieven voor windparken > 100 MW kunnen ontstaan in de Kop van Noord-Holland, in het IJsselmeer (nearshore) en in het Noordzeekanaalgebied. Echter, gelet op de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en provincies en de overeengekomen taakstelling van 685,5 MW in 2020 is de verwachting dat buiten het windgebied Wieringermeer geen windparken > 100 MW onder de RCR in procedure worden gebracht. Om uitvoering te geven aan de doelstelling van het Rijk is na intensieve onderhandelingen tussen Rijk en provincies een bestuurlijk akkoord bereikt. Uitgangspunt voor dit akkoord is dat het Rijk bij het opstellen van de Structuurvisie Wind op land en het toepassen van de RCR uitgaat van de ruimtelijke reserveringen in provinciale plannen. De regie voor de ruimtelijke inpassing van windparken ligt bij de provincies; zij wijzen in 2014 gebieden aan waar windparken kunnen worden gebouwd. De intentie daarbij is met een gegeven opgesteld vermogen (in MW) binnen ruimtelijke randvoorwaarden te komen tot een hoge energieproductie (in MWh). Hiertoe wordt in het plan-MER een alternatief Energieopbrengst maximalisatie onderzocht. Rijk en provincies zijn overeen gekomen dat zij zich inspannen om knelpunten op het niveau

⁵ Structuurvisie Infrastructuur en Milieu (SVIR), vastgesteld op 13 maart 2012
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimte-en-mobiliteit/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/06/14/ontwerpstructuurvisie-infrastructuur-en-ruimte.html>

waarvoor zij verantwoordelijkheid dragen op te pakken. Deze knelpunten hebben onder meer betrekking op de SDE-regeling, netinpassing, radarverstoring en maatschappelijk draagvlak.

5. Windpark Wieringermeer

Op 18 januari 2010 hebben Rijk, provincie en gemeente Wieringermeer de samenwerking rond plannen voor windenergie in de polder Wieringermeer bekrachtigd in de Intentieovereenkomst windplan Wieringermeer. Vervolgens hebben Rijk, provincie, gemeente Hollands Kroon en de alliantie van uitvoerende partijen Windkracht Wieringermeer (Nuon Wind Development B.V., ECN en Windcollectief Wieringermeer) op 14 juni 2012 afspraken over de uitvoering van windplan Wieringermeer vastgelegd in de Green Deal windplan Wieringermeer. Het doel van de Green Deal is:

- het borgen van regionale belangen in het windplan;
- het voorkomen van overlast door windturbines;
- ruimtelijke kwaliteit;
- het borgen van mogelijkheden voor financiële participatie van bewoners;
- een gebiedsgerichte en integrale aanpak in een open planproces.

Op 17 december 2012 hebben Provinciale Staten besloten de polder Wieringermeer in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie en in de Structuurvisie NH 2040 aan te wijzen als windgebied en om in overeenstemming met de Intentieovereenkomst en de Green Deal als volwaardig partner te participeren in het planproces, de stuurgroep en werkgroep. De provincie en voert het TWIN-H project Windplan Wieringermeer uit conform het PS besluit van 14 februari 2011. Windpark Wieringermeer valt onder de Rijkscoördinatie-regeling, dat betekent dat de minister van EZ in samenspraak met de minister van I&M bevoegd is. Door te blijven participeren in het planproces, komt de provincie eerder gemaakte afspraken na en behoudt de provincie de regie op de regionale ruimtelijke ontwikkeling. Gedeputeerde Bond heeft namens het college van GS als voorzitter zitting in de stuurgroep.

Windpark Wieringermeer heeft betrekking op de volgende opgaven:

- herstructurering, vervanging en opschaling van bestaande turbines;
- verantwoorde opschaling van bestaande lijnopstellingen;
- uitbreiding van het ECN-windturbinetestpark.

De ruimtelijke kaders voor het project windpark Wieringermeer zijn vastgelegd in de Structuurvisie Windplan Wieringermeer, die in november 2011 door de voormalige gemeente Wieringermeer is vastgesteld. De opgave in de Wieringermeer wordt nadrukkelijk vanuit een 'duurzaam ontwikkelingsperspectief' benaderd, waarbij de plaatsing van windturbines wordt beschouwd als een ontwikkelingsproces waarin steeds een balans gevonden wordt tussen de belangen van mens, milieu en economie. Een belangrijke voorwaarde bij de uitwerking en realisatie van het windplan is dat de beschikbare ruimte in de zonering op een optimale en efficiënte wijze wordt ingevuld voor de drie opgaven.

In juni 2013 hebben de provincies afspraken gemaakt met de Ministers van EZ en I&M over de verdeling van 6.000 MW wind op land in 2020. Windpark Wieringermeer levert met een opgesteld vermogen van 300-400 MW een substantiële bijdrage aan de taakstelling voor provincie Noord-Holland, die een omvang heeft van in totaal 685,5 MW in 2020. Op 28 maart 2014 heeft het kabinet de Structuurvisie Windenergie (SVWOL) op land vastgesteld. In deze structuurvisie wordt de polder Wieringermeer aangewezen als gebied voor grootschalige windenergie. Op het project is de Rijkscoördinatie-regeling van toepassing.

Voorontwerp Rijks Inpassingsplan en eindconcept Milieueffectrapportage

Onderdeel van de procedure voor de Rijkscoördinatie-regeling is het vaststellen van een Rijks Inpassingsplan met bijbehorende Milieueffectrapportage (MER). Het eindconcept MER heeft de toets door Rijkswaterstaat met goed gevolg doorstaan, is behandeld in de stuurgroep en wordt ter kennisname voorgelegd aan GS. Op basis van het MER is een voorontwerp Rijks Inpassingsplan (VO-IP) opgesteld, dat akkoord voor ter inzage legging is bevonden door de stuurgroep en ter kennisname wordt voorgelegd aan GS. Met de ter inzage legging van het definitieve VO-IP vangt tevens het vooroverleg ex. artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) met de bevoegde gezagen aan.

Ontwerp Beeldkwaliteitsplan

In de gemeentelijke Structuurvisie Windplan Wieringermeer is aangekondigd dat, voor de borging van de ruimtelijke kwaliteit van het windplan, een beeldkwaliteitsplan (BKP) zal worden opgesteld. In de Green Deal hebben de partijen zich aan de structuurvisie windplan Wieringermeer en het opstellen van een Beeldkwaliteitsplan gecommitteerd. Het BKP is opgebouwd uit vijf abstractieniveaus (lagen). Op laag 0, 1 en 2 vormt het BKP vooral een verantwoording voor de gemaakte keuzes en gehanteerde principes bij de locatiekeuze, het totaalconcept en de opstelling. Op deze niveaus heeft de waarde van het BKP zich met name in het proces van totstandkoming van het voorkeursalternatief bewezen. Op de lagen 3 (turbinespecificaties) en 4 (landschappelijke inpassing) zal het BKP de komende periode zijn waarde aantonen als toetsingskader gekoppeld aan het Rijksinpassingsplan en inspiratiedocument voor de verdere planuitwerking. De gemeente zal als bevoegd gezag het ontwerp-BKP tijdig in de inspraakprocedure brengen en vaststellen. GS worden gevraagd kennis te nemen van het ontwerp-BKP en in te stemmen met de ter inzage legging.

In de exploitatie worden mogelijkheden gecreëerd voor bewoners in de directe omgeving van het windpark om financieel te participeren.

6. Overgangsregeling

Bij de wijziging van het beleid wind op land in 2012 is in artikel 32, lid 7 PRV een overgangsregeling opgenomen voor vergunningsaanvragen voor het bouwen of opschalen van een of meer windturbines of een verzoek tot het wijzigen van een bestemmingsplan of het vaststellen van een inpassingsplan, die zijn ingekomen vóór 11 april 2011. Dit is de datum waarop het coalitieakkoord is gesloten. Tot op heden komt alleen Windpark Westfriesland in aanmerking voor toepassing van de overgangsregeling. Op 13 september 2010 heeft Windpark Westfriesland B.V. i.o. een verzoek tot het vaststellen van een provinciaal Inpassingsplan ingediend. Op 1 april 2014 hebben Gedeputeerde Staten vastgesteld dat op dit verzoek de overgangsregeling van artikel 32 lid 7 PRV van toepassing is. Na bestuurlijk overleg met de initiatiefnemer en de gemeente Medemblik zal een startnotitie voor het opstellen van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

7. Herstructurering Wind op land

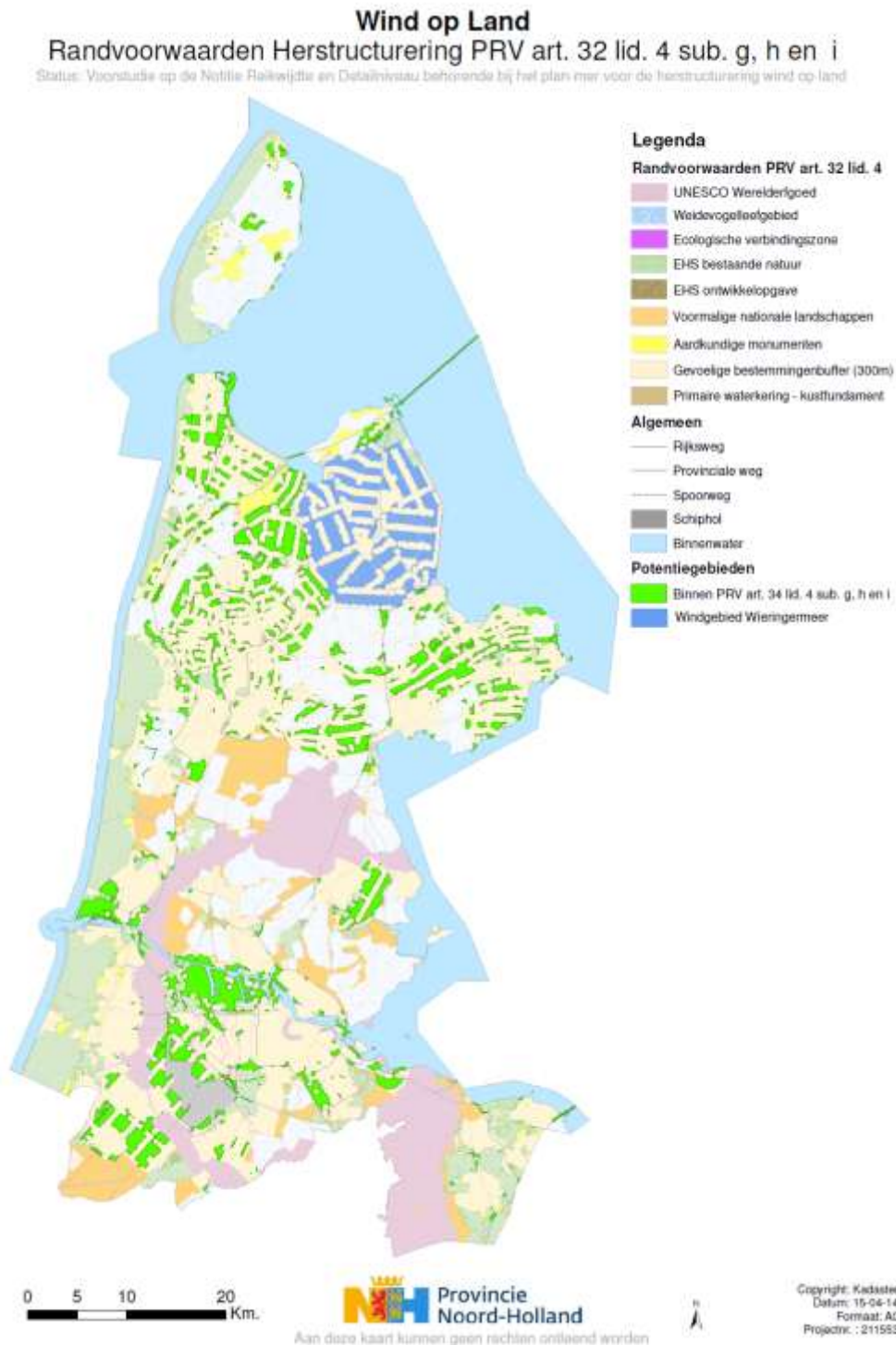
De voorbereiding van de herstructurering van wind op land loopt langs drie parallelle sporen: een ruimtelijk spoor, waarbinnen onderzoek wordt uitgevoerd naar ruimte voor de bouw van windparken en een ruimtelijke procedure wordt doorlopen; een economisch spoor dat is gericht op de economische koppeling tussen de ontwikkeling van nieuwe windparken en de sanering van windturbines; en een maatschappelijk spoor, dat zich richt op de relatie met de omgeving, communicatie, participatie, compensatie en draagvlak. Het maatschappelijk spoor is verweven met het ruimtelijk en economisch spoor. In onderstaande paragrafen worden de processtappen in de drie sporen en verbanden tussen de sporen geschetst. In 7.1 wordt ook het ruimtelijk kader beschreven.

7.1 Ruimtelijk spoor

De eerste stap in het ruimtelijk spoor is een ruimtelijke analyse van GIS data, gericht op het in beeld brengen van de locaties en omvang van de saneringsopgave. Daarbij is in beeld gebracht welke solitaire windturbines of verouderde lijnopstellingen op grond van hun economische levensduur in aanmerking komen voor herstructurering. Om in beeld te brengen waar ruimte is voor de opschaling van bestaande of de ontwikkeling van nieuwe windparken, is ook een ruimtelijke analyse van het vigerend beleid gemaakt. De geografische data van onder meer bebouwde gebieden, wegen en spoorlijnen, primaire waterkeringen, havengebieden, EHS, weidevogelleefgebieden, bufferzones (voormalige nationale landschappen) en UNESCO werelderfgoed zijn over elkaar gelegd en gekoppeld aan de randvoorwaarden in de Provinciale Ruimtelijke Verordening, Rijksbeleid en de algemene randvoorwaarden voor het plaatsen van windturbines. Daarbij gaat het onder meer om voldoende afstand tot woningen ter voorkoming van geluidsoverlast en slagschaduw, eisen met betrekking tot externe veiligheid zoals de afstand tot buisleidingen en wegen, ecologie en ruimtelijke kwaliteit.

In onderstaand kaart een beeld van een processtap in de ruimtelijke analyse voor windenergie. De kaart is op 1 april 2014 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en op 14 april 2014 besproken in de Statencommissie Ruimte

en Milieu als voorstudie op de concept notitie Reikwijdte en Detailniveau. De kaart geeft geen definitief beeld van de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines of de ligging van herstructureringsgebieden.

De ruimtelijke analyse is ook gebruikt als ondergrond voor de Voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen, die als bijlage bij het plan-MER is gevoegd. Deze voorstudie naar de landschappelijke betekenis van windturbines is opgesteld als input voor het alternatief Landschap in het plan-MER en voor het formuleren van

de uitgangspunten ruimtelijke kwaliteit PRV, die integraal zijn opgenomen in dit beleidskader als bouwstenen voor een aanvulling op de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.

Plan-MER Herstructurering Wind op land

Op basis van de ruimtelijke analyse is een concept notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld ten behoeve van het plan-MER herstructurering Wind op land. De NRD heeft van 19 juni - 30 juli 2014 ter inzage gelegen; in reactie op 146 ontvankelijke zienswijzen en het advies van de commissie MER is een Nota van Beantwoording opgesteld. Mede op basis van de zienswijzen en het advies van de commissie MER is een plan-MER opgesteld. In het plan-MER zijn drie alternatieven onderzocht. Vooropgesteld dat voor elk van de alternatieven geldt dat beleid en regelgeving de kaders aangeven waaraan de herstructureringsgebieden moeten voldoen, richt elk van deze alternatieven zich op een specifieke waarde, waarop in m.e.r.-onderzoek extra nadruk ligt. De alternatieven die in het plan-MER zijn geanalyseerd:

- Leefomgeving: voor dit alternatief is het beperken van geluidhinder het uitgangspunt. Er wordt een afstand aangehouden van 600m tot woonbestemmingen; waardoor de geluidsbelasting ruim onder de wettelijke norm van 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} komt te liggen;
- Landschap: landschap en ruimtelijke kwaliteit vormen de uitgangspunten voor dit alternatief;
- Energieopbrengst maximalisatie: in dit alternatief is onderzocht in welke gebieden windturbines de hoogste energieproductie leveren. Dit zijn de gebieden met de hoogste windsnelheden.

De alternatieven Leefomgeving en Landschap zijn beiden gebaseerd op door Provinciale Staten benoemde uitgangspunten: het tegengaan van (ernstige) overlast door windturbines en behoud van ruimtelijke kwaliteit. Het alternatief Energieopbrengst maximalisatie heeft de afspraken uit het Energieakkoord als vertrekpunt: binnen ruimtelijke randvoorwaarden streven naar een zo hoog mogelijke energieopbrengst (productie in megawattuur) met een bepaald opgesteld vermogen (in megawatt).

Uit het plan-MER volgt dat de effecten voor de leefomgeving en de effecten op het landschap maatgevend zijn voor verschillen in de beoordeling van de alternatieven. Ook de effecten op natuurwaarden leiden tot enig onderscheid tussen de alternatieven. Het verschil in energieopbrengst tussen de alternatieven is op de Noord-Hollandse schaal beperkt. Hoewel er binnen de provincie verschillen in energieproductie zijn, is Noord-Holland als geheel een windrijke provincie waar overal goede rendementen mogelijk zijn. Uitgaande van de doelstellingen van de provincie en de beoordeling van de effecten van de drie alternatieven in het plan-MER ligt het in de rede om het voorkeursalternatief (vka) te baseren op de alternatieven Leefomgeving en Landschap. Bij het opstellen van het vka zijn de zoekgebieden uit het alternatief Leefomgeving gebruikt als basis; inzicht in de effecten van het alternatief Landschap zijn vervolgens gebruikt voor een nadere ruimtelijke verdeling van de zoekgebieden. Op deze wijze ontstaat een vka dat een synthese is van de alternatieven Leefomgeving en Landschap. Bij het aanduiden van het voorkeursalternatief voor het gewijzigde beleid voor Wind op Land van Noord-Holland wordt uitgegaan van de provinciale doelstellingen. Dit zijn zowel algemene doelstellingen als doelstellingen die ruimtelijk relevant zijn:

- voldoen aan de afspraak met het Rijk om ruimte te bieden voor 685,5 MW; niet meer en niet minder;
- buiten windgebied Wieringermeer gaat het om een opgave van 105,5 MW. Inclusief het compenseren van te saneren vermogen komt dit neer op circa 165 MW;
- om te komen tot voldoende flexibiliteit in de uitvoering wordt een overmaat aan windgebieden aangewezen: 1,5 á 2 maal de opgave van 165 MW;
- monitoring van het opgesteld vermogen en realisatie van de doelstelling wordt gekoppeld aan de vergunningverlening;
- het verminderen van de effecten van windturbines op de leefomgeving (vooral hinder door geluid);
- tegengaan van verrommeling van het landschap en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit wordt vertaald in het streven naar 'gebundelde spreiding': het vrijhouden van grote delen van de provincie en in een beperkt aantal gebieden streven naar windparken in een ruimtelijke en landschappelijke samenhang; om hieraan invulling te geven is het doel om te komen tot het aanduiden van enkele robuuste en verspreid liggende gebieden waar windparken mogelijk worden gemaakt;
- waar mogelijk dragen windparken bij aan versterking van de landschappelijke structuur;
- waar mogelijk en passend bij de doelen van provincie en bij de randvoorwaarden in artikel 32 PRV wordt rekening gehouden met bestaande initiatieven;

- vasthouden aan het uitgangspunt dat nieuwe windparken moeten bestaan uit lijnopstellingen van minimaal 6 windturbines (eventueel door uitbreiding van bestaande lijnopstellingen) en aan de verhouding twee turbines saneren voor één nieuwe.

Uit het plan-MER blijkt dat de in Leefomgeving gehanteerde afstand tot woningen (600m) leidt tot een beperkt zoekgebied, met een grote kans dat dit onvoldoende is voor de opgave. De zoekgebieden liggen verspreid en versnipperd en veel van de zoekgebieden zijn te klein om een lijnopstelling van 6 turbines mogelijk te maken. Om te komen tot een goede synthese met het alternatief Landschap gaat het vka uit van een afstand tot woonbebouwing van 500 m. Bij het hanteren van deze afstand is het aantal zoekgebieden (ruim) voldoende om aan de opgave te kunnen voldoen en wordt tegelijkertijd – doordat de afstand van 500 m ruimer is dan de voorheen in artikel 32 lid 4 genoemde afstand van 300 m – rekening gehouden met de leefomgeving. De zoekgebieden die ontstaan bij het hanteren van dit afstandscriterium liggen verspreid over de provincie en bieden gezamenlijk voldoende ruimte om te voldoen aan de opgave. De grote overmaat (meer dan de gewenste 1,5 - 2 keer de opgave) aan gebieden maakt het mogelijk om in het vka het aantal zoekgebieden te reduceren. Bij het schrappen van zoekgebieden worden landschappelijke en andere overwegingen (zoals de effecten op natuurwaarden) gebruikt. Dat dit wenselijk is blijkt uit het plan-MER. Bij de keuze welke zoekgebieden worden geschrapt worden de principes van spreiding (niet alles in een gebied, maar verdelen over meerdere gebieden) en concentreren en samenhang (binnen de gebieden) gehanteerd. Een uitgebreide toelichting op het voorkeursalternatief is opgenomen in het plan-MER. De ruimtelijke onderbouwing per herstructureringsgebied wordt in deze paragraaf uitgewerkt.

Luchthavenindelingbesluit

De zoeklocaties in de plan-MER zijn niet getoetst op nu vigerende Luchthavenindelingbesluit (LIB). Dit omdat naar verwachting er vanaf januari 2015 een nieuw LIB geldt. Voortkomend uit bestuurlijke afspraken is in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu voor enkele projecten binnen de invloedssfeer van het nieuwe LIB een voortoets uitgevoerd op de vliegprocedures (aan- en uitvliegen) door de Inspectie Leefomgeving en Transport / Luchtvaart (ILT) en een toets op radarverstoring door de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL). Onder de projecten die worden getoetst zijn ook windparken in de gemeenten Haarlemmermeer, Diemen, Amsterdam en Zaanstad die als zoekgebied zijn meegenomen in het plan-MER. Door ILT is hierover een advies opgesteld voor het ministerie van IM dat zal worden verwerkt in het Memorie van Toelichting als onderdeel van het toekomstige LIB. Plannen voor windparken die binnen de invloedssfeer vallen van het nieuwe LIB moeten bij vergunningaanvraag zijn voorzien van een (voor)toets op LIB; het Memorie van Toelichting maakt een voortoets mogelijk. In de omgeving van luchthavens is doorgaans verlichting op windturbines vereist; dit heeft invloed op het nachtelijk beeld. ILT onderzoekt voor de casus windpark Zuidlob in de provincie Flevoland de mogelijkheden om een overmatige verlichting van windparken te beperken, zonder dat de vliegveiligheid hierdoor in het geding komt. De uitkomsten van dit onderzoek worden betrokken bij de vergunningverlening.

Partiële herziening structuurvisie Noord-Holland 2040

In het plan-MER zijn de zoekgebieden gedetailleerd aangegeven op basis van digitale informatie. Een dergelijke gedetailleerde omlijning van mogelijke herstructureringsgebieden is voor het kaartbeeld van de structuurvisie niet gewenst. Bij een structuurvisie gaat het immers om het beleid op hoofdlijnen, dat op lokaal niveau, in bij de concrete planvorming, verder wordt uitgewerkt. Om richting te geven aan deze regionale uitwerking organiseert de provincie gebiedsateliers. In paragraaf 7.3 wordt hier nader op ingegaan. Op de verbeelding (kaart) bij de structuurvisie worden herstructureringsgebieden aangeduid, met daarbinnen indicatief aangegeven zones waar plaatsing van een windpark – na een nadere afweging op regionale schaal – in principe mogelijk is. De ligging van deze 'suggestiestroken' is gebaseerd op de ligging van de zoekgebieden zoals die op basis van de hierboven beschreven aanpak tot stand komt. De nadere bepalingen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening en in paragraaf 7.3 waarborgen dat bij de regionale uitwerkingen en concrete plannen rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners en overige belanghebbenden in en rond de herstructureringsgebieden en met de deelopgave per gebied. De Voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen, die als bijlage bij het plan-MER is gevoegd, zal in de gebiedsateliers worden ingezet om te komen tot een goede ruimtelijke inpassing van windparken in de deelgebieden.

Op de kaart bij de Structuurvisie zijn het Windgebied Wieringermeer en herstructureringsgebieden aangeduid; daarbuiten is plaatsing van windturbines verboden. Binnen de herstructureringsgebieden zijn indicatief aangegeven zones opgenomen waar de provincie plaatsing van een windpark -na een nadere afweging op regionale schaal- in principe het meest wenselijk vindt. De herstructureringsgebieden komen voort uit het voorkeursalternatief in de plan-MER en de ligging is gebaseerd op de zoekgebieden zoals vastgelegd in de

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De zoekgebieden zijn tot stand gekomen na een ruimtelijke analyse van nationaal en provinciaal beleid. De exacte begrenzing van een windpark wordt bepaald in besluit-MER en in de omgevingsvergunning. Het Windgebied Wieringermeer valt onder de Rijkscoördinatieregeling en is nader uitgewerkt in de Structuurvisie Windpark Wieringermeer, het inpassingsplan Windpark Wieringermeer en het beeldkwaliteitsplan Windpark Wieringermeer.

Een onderbouwing van de aangewezen herstructureringsgebieden wordt hieronder gegeven.

Herstructureringsgebieden in de Kop van Noord-Holland

In de Kop van Noord-Holland bestaat het voorkeursalternatief (vka) uit 2 herstructureringsgebieden, met daarin totaal 4 suggestiestroken waar plaatsing van een windpark volgens het plan-MER het best mogelijk is. Het gaat om een herstructureringsgebied ten zuiden van Den Helder en een zoekgebied in de Kop van Noord-Holland ten westen van de Wieringermeerpolder. Figuur 10.1 in het plan-MER laat het vka zien voor de Kop van Noord-Holland.

Overwegingen

In figuur 10.2 in het plan-MER zijn de resterende zoekgebieden in de Kop weergegeven die ontstaan bij het hanteren van 500 m buffer rond woonbebouwing. Deze kaart is het uitgangspunt voor het vka. De keuze van de herstructureringsgebieden en suggestiestroken is gebaseerd op de volgende overwegingen:

- vanwege het tegengaan van interferentie met het geplande windpark Wieringermeer zijn gebieden in de visuele invloedssfeer van het geplande windpark Wieringermeer niet meegenomen;
- kleinere en verspreid liggende zoekgebieden zijn niet opgenomen vanwege de negatieve effecten (door versnippering) op het landschap en de strijdigheid met het principe om binnen de herstructureringsgebieden niet te spreiden; bij deze gebieden is het bovendien de vraag of lijnopstellingen van minimaal 6 turbines mogelijk zijn;
- het zoekgebied bij Den Helder, direct grenzend aan de Waddenzee is niet opgenomen vanwege de beoordeling van de effecten op natuurwaarden in het MER;
- het zoekgebied op Wieringen is niet meegenomen vanwege de effecten op het landschap en omdat dit gebied niet aansluit bij de overige zoekgebieden
- bij het aanduiden van de suggestiestroken is rekening gehouden met het zo veel mogelijk niet insluiten van lintbebouwing door windparken.

In het gebied ten westen van de Wieringermeerpolder zijn enkele zoekgebieden aangeduid. Hoewel deze gebieden zijn gelegen buiten de Wieringermeerpolder sluit de richting van de verkaveling en de lijnopstellingen aan op de richting van de verkaveling en de bestaande lijnopstellingen in de Wieringermeer en vormen hiermee een samenhangend cluster. Ten westen van deze herstructureringsgebieden kantelt deze verkavelingsrichting. Deze wijziging in de verkavelingsstructuur heeft consequenties voor de opstel mogelijkheden voor windturbines en kan daarom worden beschouwd als een natuurlijke breuklijn; hier loopt de grens vanuit cluster Wieringermeer. Om tussen het cluster Wieringermeer en de stedelijke zone van Den Helder voldoende schootsveld als bedoeld in de voorstudie Noord Hollandse windlandschappen vrij te houden wordt hier geen ruimte gecreëerd voor nieuwe lijnopstellingen.

Het herstructureringsgebied ten zuiden van Den Helder is zo gekozen omdat hier lijnopstellingen mogelijk zijn die bestaande structuurlijnen accentueren (zie ook voorstudie Noord Hollandse windlandschappen p. 31)

Herstructureringsgebieden in West-Friesland

Het vka voor West-Friesland is weergegeven in figuur 10.3 plan-MER. In West-Friesland bestaat het vka uit 2 herstructureringsgebieden, West-Friesland Oost en West-Friesland Midden, met daarbinnen in totaal 5 suggestiestroken waar plaatsing van een windpark volgens het plan-MER het best mogelijk is. In één van deze stroken is het geplande windpark Westfrisiaweg gesitueerd welke onder de overgangsregeling van artikel 32 lid 7 PRV valt.

Overwegingen

Het herstructureringsgebied West-Friesland Oost is op deze wijze afgekaderd omdat hier lange lijnopstellingen mogelijk zijn die bestaande structuurlijnen accentueren (zie ook voorstudie Noord-Hollandse windlandschappen p. 31) Uit het plan-MER volgt dat bij de nadere invulling van deze herstructureringsgebieden kan worden voldaan aan de randvoorwaarden ten aanzien van een goed woon en leefklimaat. Kleinere en verspreid liggende zoekgebieden zijn niet opgenomen vanwege de negatieve effecten (door versnippering) op het landschap en de strijdigheid met het principe om binnen de herstructureringsgebieden niet te spreiden; bij deze gebieden is het bovendien de vraag of lijnopstellingen van minimaal 6 turbines mogelijk zijn. Om die reden is geen herstructureringsgebied ten noorden van de lijn Wognum – Wervershoof opgenomen.

Het herstructureringsgebied West-Friesland Midden sluit aan op het bestaande cluster van windturbines aan de A7. Het grootste deel van het zoekgebied in polder Wormerveer en het zoekgebied in polder de Wogmeer zijn niet opgenomen als suggestiestrook vanwege een andere verkavelingsstructuur. Deze andere verkavelingsstructuur heeft tot gevolg dat een opstelling van minimaal zes windturbines aldaar niet passend is en contrasteert met de structuur van het landschap aldaar die sterk bepaald wordt door de provinciale weg N507 en de spoorlijn Obdam-Hoorn.

De zoekgebieden in het zuidoostelijk deel West Friesland Oost vallen af omdat hier geen lijnopstelling van minimaal 6 windturbines mogelijk is.

Herstructureringsgebieden in Alkmaar e.o. (Westelijk Friesland en Laag Holland)

Ten noorden en zuiden van Alkmaar zijn in het vka twee herstructureringsgebieden aangeduid (figuur 10.5 plan-MER), bij de Boekelermeer en langs de N245 bij Geestmerambacht, ten zuiden van een al bestaand windpark. Bij Boekelermeer kan het gaan om het bijplaatsen van enkele turbines.

Overwegingen

Het opnemen van deze gebieden, waardoor tot op zekere hoogte afbreuk wordt gedaan aan het principe van spreiden en bundelen is gebaseerd op de overweging dat in beide gebieden al windparken aanwezig zijn. Het opnemen van het gebied Boekelermeer maakt het mogelijk dat daar door het bijplaatsen van turbines een bij het provinciaal beleid passende lijnopstelling ontstaat. De andere zoekgebieden in de regio Alkmaar (figuur 10.6 plan-MER) zijn te klein en te versnipperd om in het vka op te nemen.

Herstructureringsgebieden in het Noordzeekanaalgebied

In het Noordzeekanaalgebied zijn in het vka twee herstructureringsgebieden opgenomen (figuur 10.7 plan-MER). Het gaat om het gebied bij IJmuiden en een gebied bij Amsterdam. Daarbinnen zijn 5 suggestiestroken aangewezen waar plaatsing van een windpark volgens het planMER het best mogelijk is.

Overwegingen

In beide herstructureringsgebieden is het grootste deel van alle zoekgebieden in het Noordzeekanaalgebied opgenomen. De overige zoekgebieden zijn niet opgenomen, met name om versnippering tegen te gaan en vanwege het feit dat er geen lijnopstelling van minimaal 6 windturbines mogelijk is. Ten noorden van de zeeluis bij IJmuiden is een groot herstructureringsgebied aangewezen. Dit gebied sluit qua maat en schaal aan bij de omliggende grote wateren en de grote industriële complexen. Het gebied nabij de Velsertunnel ligt ingeklemd tussen infrastructuur en heeft hierdoor een dusdanig kleinere schaal die niet meer aansluit op de kenmerkende hoofdstructuur van het Noordzeekanaalgebied. Om die reden is dit gebied niet als

suggestiestrook opgenomen. In de Inlaagpolder – met een nog ongeschonden verkavelingspatroon – is geen suggestiestrook opgenomen omdat deze fungeert als bufferzone tussen het stedelijk gebied van Haarlem en Velsen Zuid enerzijds en het industriële landschap van Westpoort anderzijds. Juist door dit gebied open te houden wordt het metropolitane landschap aldaar geaccentueerd.

Herstructureringsgebieden in Haarlemmermeer en ten oosten van Amsterdam

In het gebied ten zuiden en oosten van Amsterdam zijn twee herstructureringsgebieden aangeduid (figuur 10.9 plan-MER).

Overwegingen

Het gaat om een gebied in het midden van de Haarlemmermeer waar drie suggestiestroken zijn opgenomen. In dit gebied kunnen lijnopstellingen worden gerealiseerd die aansluiten op het verkavelingspatroon en die de ruimtelijke structuur van de Haarlemmermeerpolder kunnen versterken. In de uitwerking moet rekening worden gehouden met de bouwhoogtebeperkingen (Luchthavenindelingbesluit) vanwege Schiphol en de ligging tussen de woonkernen. Ten oosten van Amsterdam ligt het herstructureringsgebied de Bloemendalerpolder. In dit gebied is een nadere afstemming nodig vanwege ontwikkelingen zoals het verleggen en verbreden van de snelweg A1 en de woningbouwontwikkeling in de Bloemendalerpolder.

Wijziging Provinciale Ruimtelijke Verordening

Om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan realisatie van de extra opgave van 105,5 MW binnen de kaders van de herstructurering, wordt de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) op enkele punten gewijzigd:

- In artikel 32 lid 4 PRV worden gebieden aangewezen waarbinnen de herstructurering mogelijk wordt gemaakt. De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan deze gebiedsbeperking volgen uit het plan-MER en de voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen en worden onderbouwd in het voorkeursalternatief. De door de provincie ingeslagen weg van een windturbineverbod met uitzondering van de mogelijkheid tot herstructurering in bepaalde gebieden is geaccordeerd in de uitspraak AbRvS 20 augustus 2014, 201309184/1/R1, 201309185/1/R1 en 201309186/1/R1;
- Artikel 32 lid 4 PRV wordt aangevuld met een plafond voor het ruimtelijk in te passen aantal MW (685,5);
- Ten derde wordt artikel 32 lid 4 PRV aangevuld met een extra voorwaarde voor bestemmingsplannen die windenergie ruimtelijk mogelijk maken; dit mag alleen op grond van een vergunningaanvraag. De monitoring van het opgesteld vermogen en daarmee de voortgang in de realisatie van de provinciale doelstelling verloopt via omgevingsvergunningen waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3 of tweede lid van de Wabo van het bestemmingsplan of de beheersverordening wordt afgeweken. Gedeputeerde Staten zijn bij uitsluiting bevoegd coördinerend en vergunningverlenend gezag;
- Artikel 15 PRV (ruimtelijke kwaliteit) wordt aangevuld met ruimtelijk-landschappelijke uitgangspunten voor windturbines uit de Voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen die zijn opgenomen in het beleidskader Wind op land (WoL). In artikel 15 wordt verwezen naar het beleidskader WoL.

In de toelichting op artikel 32 PRV is een ruimtelijke onderbouwing opgenomen van de keuze voor de aangegeven herstructureringsgebieden.

Voorstudie Noord-Hollandse Windlandschappen

De voorstudie is uitgevoerd door landschapsarchitecten van de provincie Noord-Holland in samenwerking met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK). Een concept van de voorstudie is in een expertmeeting besproken met externe deskundigen op het gebied van Wind op Land, waaronder de voormalige Rijksadviseur voor het Landschap.

De voorstudie levert bouwstenen voor een nadere uitwerking van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, artikel 15 PRV. Op grond van artikel 32, lid 5 PRV moet bij de ruimtelijke inpassing van windturbines aan de uitgangspunten in de Leidraad worden voldaan. Een nadere uitwerking van de Leidraad is nodig omdat de opgave wind op land groter is dan bij de beleidswijziging in 2012 is voorzien. Tegelijkertijd is er schaarse ruimte te verdelen, omdat er in Noord-Holland meer initiatieven zijn dan nodig om de opgave van 685,5 MW te realiseren. Ruimtelijke kwaliteit is een van de randvoorwaarden die wordt meegewogen in de verdeling van de schaarse ruimte. Aanvullende kaders zijn ook nodig omdat windturbines groter worden en in het open landschap over grotere afstand zichtbaar zijn. De ruimtelijke impact van windturbines op de omgeving is toegenomen. Inzichten over windenergie en ruimte hebben zich afgelopen jaren verder ontwikkeld, onder meer op basis van de ervaringen die de Provinciaal Adviseur voor Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) heeft opgedaan in het ontwerpproces voor windpark Wieringermeer. Windturbines zijn te groot geworden om ruimtelijk in te passen; zij voegen een nieuwe laag of ruimtelijke dimensie toe aan het landschap.

Voortbouwend op het werk van de voormalige Rijksadviseurs voor het landschap Dirk Sijmons en Yttje Feddes onderzoekt de voorstudie op het schaalniveau van de provincie de uitgangspunten voor de landschappelijke inpassing van windturbines in het Noord-Hollandse landschap. De inzichten uit de studie zijn vertaald in het alternatief Landschap in het Plan-MER. De belangrijkste ruimtelijk-landschappelijke uitgangspunten uit de voorstudie zijn hieronder weergegeven; zij vormen een aanvulling op de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, specifiek voor wind op land. Deze uitgangspunten worden opgenomen in de eerstvolgende integrale wijziging van de Leidraad. Een windpark dient op grond van artikel 5 PRV te voldoen aan de uitgangspunten in dit landschappelijk kader wil het vergund kunnen worden. Het landschappelijk kader is een richtlijn en handvat voor de toetsing van windparken aan eisen ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit.

Uitgangspunten ruimtelijke kwaliteit PRV, het alternatief Landschap in het plan-MER en bouwstenen Leidraad Landschap en Cultuurhistorie

Windparken moeten een bijdrage leveren aan een versterking van de kwaliteit en leesbaarheid van het Noord-Hollandse landschap, inclusief haar stedelijke gebieden en infrastructuur. Windparken dienen hierbij landschappelijke verschillen te verduidelijken en waardevolle (lijn)structuren te accentueren.

Het verstilde, historische veenweidelandschap van Noord-Holland midden, met daarin de droogmakerijen wordt vrijgehouden van windturbines. Dit is het 'windloze' midden van Noord-Holland.

Windturbines worden geplaatst in 'dynamische' gebieden: de agrotechnische in het noorden van de provincie en de stedelijke werkgebieden in het zuiden.

Binnen de dynamische gebieden wordt gestreefd naar een beperkt aantal robuuste clusters.

Het doel is hierbij te komen tot (veel) minder en grotere concentraties (clusters) dan in huidige situatie. Voor de plaatsing van windturbines hebben daarom grote clusters van 'niet uitgesloten gebieden' - met name in de nabijheid of verweven met stedelijke omgeving - de voorkeur boven kleinere clusters en niet uitgesloten gebieden in landschappen zonder turbines.

Tussen nieuwe windclusters onderling en tot het (nieuwe) windpark Wieringermeer moet een substantiële afstand bestaan. De clusters moeten als zelfstandige windlandschappen waarneembaar zijn.

Tussen windclusters en cultuurhistorisch zeer waardevolle landschappelijke elementen, waaronder de West-Friese Omringsdijk, moet een substantiële afstand bestaan. Voorkomen dient te worden dat windturbines de beeldkwaliteit van deze landschappelijke elementen marginaliseren.

In de dynamische gebieden kunnen de historische structuurlijnen minder relevant zijn als voorkeurslijnen voor de plaatsing van turbines. Nader ontwerponderzoek dient dit uit te wijzen.

Ruimte voor het oprichten van nieuwe windparken in het kader van de herstructurering kan alleen worden gevonden in de aangewezen herstructureringsgebieden in de verbeelding bij de structuurvisie. Bij de wijziging van het windbeleid op 17 december 2012 hebben Provinciale Staten vastgesteld dat kwetsbare gebieden, waaronder de voormalige nationale landschappen, worden gevrijwaard van nieuwe windturbines. De provincie wil de kernkwaliteit openheid van Laag Holland en het Groene Hart behouden. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak d.d. 20 augustus 2014⁶ over de reactieve aanwijzingen met betrekking tot de bestemmingsplannen van Haarlemmermeer (die windturbines mogelijk maken) overwogen dat Provinciale Staten bij de afweging van alle betrokken belangen in redelijkheid een zwaarder gewicht kunnen toekennen aan het belang van het behoud van de openheid van het landschap en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit daarvan dan aan de belangen die met een onbelemmerde ontwikkeling van windturbines zijn gemoeid. Voorts stelt de Afdeling dat Provinciale Staten ook in redelijkheid hebben bepaald dat de bouw van windturbines binnen bestaand bebouwd gebied impact kan hebben op de beleving van de openheid van het landschap buiten de stad. De Afdeling acht het vigerend artikel 32 PRV niet in strijd met artikel 4.1 Wro.

Na het aanwijzen van de zoekgebieden voor de herstructurering worden daarbinnen op het schaalniveau van de regio's en de opstellingen van de turbines zelf waar nodig in een tweede stap nadere verkenningen gedaan. Samen met belanghebbenden worden in zogenaamde gebiedsateliers in de diverse regio's de ruimtelijke karakteristieken en knelpunten vertaald in gebiedsspecifieke ontwerpprincipes en instrumenten. In de gebiedsateliers kunnen op basis van deze ontwerpprincipes en met behulp van 3D instrumenten visualiserende ontwerpen worden gemaakt.

*Voorbeeld visualiserend ontwerp in 3D voor windpark Wieringermeer
(bron: Arcadis 2011 in opdracht van gemeente Hollands Kroon)*

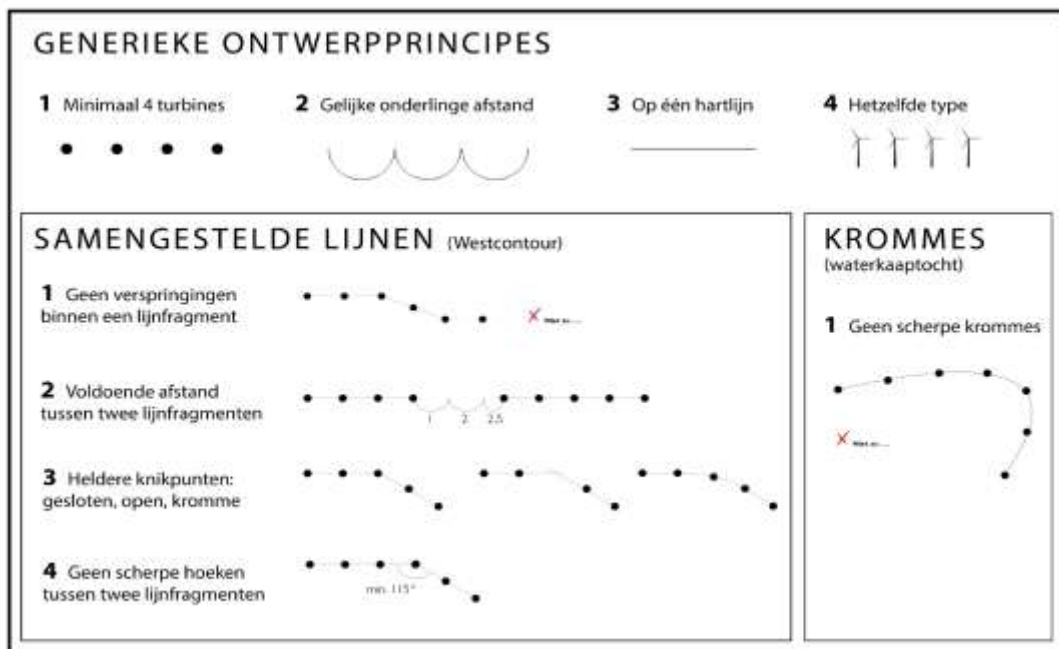
In het ruimtelijk ontwerp proces moet een balans worden gevonden tussen enerzijds voldoende sturing op een maximaal opgesteld vermogen van 685,5 MW wind op land, en anderzijds voldoende flexibiliteit voor initiatiefnemers om in een latere fase van het planproces te kiezen voor een type windturbine met kenmerkende rotordiameter en eisen ten aanzien van de onderlinge afstand. In het ruimtelijk ontwerp voor windpark Wieringermeer is deze balans bereikt door in de fase van de structuurvisie geen posities met X-Y coördinaten maar stroken aan te wijzen. Het opnemen van suggestiestroken in de verbeelding bij de partiële herziening van de structuurvisie Noord-Holland 2040 sluit hierbij aan.

⁶ AbRvS 20 augustus 2014, 201309184/1/R1, 201309185/1/R1, 201309186/1/R1

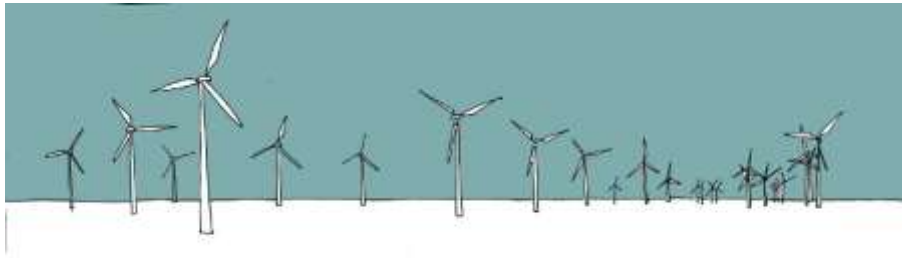
*Kaartfragment Structuurvisie windplan Wieringermeer
(bron: Oranjewoud 2011 in opdracht van gemeente Hollands Kroon)*

In het ruimtelijk ontwerp wordt de samenhang tussen mogelijke lijnopstellingen van windturbines binnen een afgebakend gebied onderzocht. In artikel 32, lid 4 PRV is vastgelegd dat windturbines moeten worden geplaatst in een lijnopstelling van minimaal 6 turbines. Onder een lijnopstelling wordt verstaan een opstelling van windturbines op gelijke onderlinge afstand in een lijn of kromme, of een samengestelde lijn met een knik.

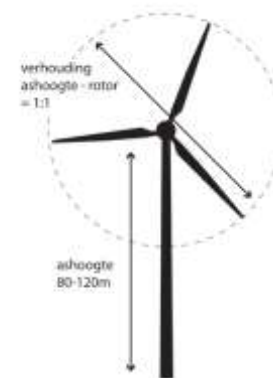
*Ontwerpprincipes lijnopstellingen. Beeldkwaliteitsplan windpark Wieringermeer
(bron: H+N+S 2014 in opdracht van gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland)*

Daarbij is de leesbaarheid van een lijnopstelling van belang; is het cluster van windturbines herkenbaar als lijn in het landschap? Treed er geen storende interferentie op doordat lijnen elkaar (lijken te) kruisen of zo dicht op elkaar liggen dat windturbines op de voorgrond en molens aan de horizon op één lijn met door elkaar grote en kleine turbines lijken te staan?

*Voorkomen van interferentie. Beeldkwaliteitsplan windpark Wieringermeer
(bron: H+N+S 2014 in opdracht van gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland)*

Uit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit worden in de artikel 32 lid 4 sub e, f PRV regels gesteld ten aanzien van de maximale ashoogte van windturbines en de verhouding tussen de ashoogte en de rotordiameter: de ashoogte is maximaal 120 m is en de rotordiameter is gelijk aan de rotordiameter met een maximale afwijking van tien procent.

Dubbeldraaien

Om ervoor te zorgen dat windturbines die mee gaan in de herstructurering ook daadwerkelijk worden gesaneerd is in artikel 32 lid 4 sub a PRV de regel opgenomen dat het bouwen of opschalen van één windturbine niet eerder geschiedt dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines. Ten einde de economische uitvoerbaarheid van de herstructurering te vergroten, mogen op grond van artikel 32 lid 6 PRV te verwijderen windturbines gedurende maximaal vijf jaar gelijktijdig met de nieuwe of opgeschaalde windturbines in werking blijven. De initiatiefnemer moet in dat geval aantonen dat dit parallel draaien noodzakelijk is vanwege de economische uitvoerbaarheid, bijvoorbeeld door het overleggen van een accountantsrapport of accountantsverklaring. De periode van vijf jaar wordt gerekend vanaf het moment dat wordt gestart met de bouw dan wel opschaling van de windturbines. Door de mogelijkheid tot parallel draaien te bieden, wordt tegemoet gekomen aan eisen ten aanzien van de liquiditeit bedrijven die investeren in herstructurering; is er voor initiatiefnemers zekerheid dat legaal verkregen planologische rechten op te saneren locatie pas komen te vervallen nadat windturbine in herstructureringsproject in bedrijf is gesteld, en is er voldoende zekerheid voor provincie dat te verwijderen turbines daadwerkelijk worden gesaneerd.

In de toelichting op artikel 32 PRV is een voorbeeld opgenomen voor de wijze waarop dubbeldraaien via een voorwaardelijke verplichting in een bestemmingsplan kan worden opgenomen:

“omgevingsvergunning voor bouwen wordt uitsluitend verleend indien de aanvrager bij zijn aanvraag aantoont dat binnen een termijn van 5 jaar na start van de bouw, eenzelfde aantal windturbines als

het maximaal aantal toegelaten nieuwe turbines binnen het bouwvlak waarin wordt gebouwd voorzien van de aanduiding 'te saneren windturbine' dan wel 'te saneren lijnopstelling windturbines', tenminste een dubbel aantal windturbines voorzien van de aanduiding 'te saneren windturbine' dan wel 'te saneren lijnopstelling windturbines' wordt verwijderd;”

7.2 Economisch spoor

Parallel aan het ruimtelijk spoor moet de economische uitvoerbaarheid in beeld worden gebracht. De rol van de provincie in het economisch spoor is primair een faciliterende; het initiatief voor de realisatie van nieuwe windparken die voldoen aan de herstructureringsvoorwaarden, ligt bij de markt. Initiatiefnemers van projecten, die zelf niet beschikken over windturbines die aan het einde van hun economische levensduur zijn, moeten onderhandelen met partijen die beschikken over economisch afgeschreven windturbines. Om de eigenaren van bestaande windturbines op vrijwillige basis te bewegen tot het opgeven van hun planologisch recht om op een bepaalde locatie een windturbine op te richten en te exploiteren, in ruil voor een financiële compensatie of participatie in een windpark op een andere locatie, moet de waarde van de bestaande turbine worden bepaald. Ervaringen met herstructurering in het project windpark Wieringermeer hebben geleerd dat een waardebeoordeling van windturbines complex is, omdat een groot aantal variabelen de waarde beïnvloedt. Voorbeelden van variabelen zijn het opgestelde vermogen van de windturbine, het aantal vollasturen dat de turbine draait, de productie in megawattuur (MWh) op jaarbasis, de afschrijving op de economische levensduur, de financiering van de windturbine (aandeel eigen vermogen, rentepercentage vreemd vermogen etc.), technische levensduur, de restwaarde van de turbine, grondeigendom en opstalvergoeding, investering in de netaansluiting en het subsidieregime (MEP, SDE of SDE+).

Om met de variabelen te kunnen rekenen en een objectieve waardebeoordeling te kunnen opstellen, is in opdracht van de provincie een economisch rekenmodel ontwikkeld. Dit model is in de ontwikkelingsfase besproken met experts uit de windsector en is beschikbaar voor marktpartijen die werken aan plannen voor de herstructurering van windenergie. De rekenmodule maakt inzichtelijk welke variabelen worden betrokken in de doorrekening van de economische uitvoerbaarheid, welke kerntallen als uitgangspunt worden gehanteerd, hoe de variabelen elkaar beïnvloeden en worden gewogen. Doel is het creëren van een transparant afwegingskader dat door marktpartijen wordt geaccepteerd als (facultatief) instrument in het onderhandelingsproces en dat voor overheden inzicht biedt in de economische waardebeoordeling. Hierdoor is de provincie in staat om een herstructureringsproject te toetsen op economische uitvoerbaarheid; een vereiste in de ruimtelijke procedure.

De ontwikkeling van projecten gericht op de herstructurering van windenergie is complex en vraagt tijd. De sanering van verouderde turbines moet worden gekoppeld aan de ontwikkeling van nieuwe windparken, in veel gevallen op een andere locatie, met een nieuwe grondeigenaar. Omdat de sanering van windturbines juridisch niet afdwingbaar is⁷ en koud saneren en weg bestemmen leidt tot forse planshade, is vrijwillige deelname het uitgangspunt. Daarbij wordt de interactie tussen marktpartijen beïnvloed door verschil in gewicht: de boer met een windturbine op zijn erf, de coöperatie van burgers en het kleinbedrijf aan de ene kant van het spectrum, tegenover de energiebedrijven en projectontwikkelaars aan de andere kant. Onderhandelingen tussen marktpartijen zijn gecompliceerd omdat het moeilijk is om een eenduidige economische waarde aan een windturbine toe te kennen. Deze wordt niet alleen bepaald door het type en de leeftijd van de windturbine, maar ook door de productie op een bepaalde locatie. Bestuurlijk is herstructurering complex omdat het maatschappelijk draagvlak voor windenergie onder druk staat. Een herstructureringsopgave kan de gemeentegrenzen overschrijden; provinciale regie voorziet in bovenlokale afstemming in de ruimtelijke procedure.

Windmakelaar

Om het complexe proces van de herstructurering te stimuleren en te faciliteren, zet de provincie een windmakelaar in. De opdracht van de windmakelaar is het in beeld brengen van de markt van vraag en aanbod en het verbinden van initiatiefnemers van windparken en eigenaren van molens die in aanmerking komen voor herstructurering. In gebieden waar meerdere initiatiefnemers actief zijn, onderzoekt de windmakelaar of partijen bereid zijn de mogelijkheden voor samenwerking te verkennen. Een verkenning van de mogelijkheden om te komen tot een verevening van grondvergoedingen onder de grondeigenaren in directe invloedssfeer van

⁷ Windmolens: met of zonder stok achter de deur? Onderzoek in opdracht van de provincies Flevoland en Noord-Holland en het ministerie van VROM. Purple Blue, 2011.

een windpark kan hier deel van uitmaken. De ervaringen in het project De Zuidlob in de provincie Flevoland worden hierbij betrokken. De windmakelaar werkt in opdracht van de provincie Noord-Holland en legt verantwoording af aan het college van Gedeputeerde Staten. De windmakelaar handelt autonoom binnen de kaders van zijn opdracht. De windmakelaar rapporteert en brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan de ambtelijke organisatie; een samenvatting van deze adviezen wordt opgenomen in de voortgangsrapportage aan Provinciale Staten. De windmakelaar is inzetbaar op een initiatief naar aanleiding van een specifiek verzoek van het projectteam, gemeenten of initiatiefnemers of naar aanleiding van gesprekken tijdens de gebiedsateliers. De windmakelaar heeft voldoende bewegingsvrijheid om zijn of haar taak goed te kunnen uitvoeren, en gaat uiteraard zorgvuldig om met informatie die door marktpartijen aan hem of haar wordt overlegd. De windmakelaar maakt afspraken met partijen over welke informatie kan worden gedeeld. De windmakelaar is onafhankelijk en niet betrokken bij windprojecten binnen de provincie Noord-Holland als ontwikkelaar, adviseur, grondeigenaar, aandeelhouder of omwonende.

7.3 Maatschappelijk spoor

Het maatschappelijk spoor is verweven met het ruimtelijk en economisch spoor waarlangs de herstructurering van windparken zich ontwikkelt, en kenmerkt zich tegelijkertijd door een geheel eigen dynamiek. Windenergie is een controversieel onderwerp dat sterk in de publieke belangstelling staat. De groei van het opgesteld vermogen en de toename van de omvang en daarmee de ruimtelijke impact van windturbines op hun omgeving hebben geleid tot een vergaande polarisatie in het publieke debat, met uitgesproken voor- en tegenstanders van windenergie. Windenergie staat hoog op de politieke agenda op nationaal, provinciaal en lokaal niveau. Het provinciaal bestuur heeft de taak om de soms tegengestelde waarden – bijvoorbeeld openheid van het landschap, duurzame energie, kwaliteit van de leefomgeving – en belangen tegen elkaar af te wegen en hierover publiek verantwoording af te leggen. Om de afweging van maatschappelijke waarden zo goed mogelijk tot stand te laten komen en alle belanghebbenden tijdig te betrekken bij het planproces, informeert en consulteert de provincie omwonenden van windparken en overige belanghebbenden, belangenorganisaties, initiatiefnemers en ontwikkelaars van windparken, eigenaren van solitaire windturbines en lokale overheden. Naast de formele stappen in het planproces – bijvoorbeeld de ter inzage legging van het plan-MER – worden waar nodig extra momenten voor informatie en consultatie georganiseerd. Tot nu toe zijn de volgende stappen gezet:

- In maart 2014 zijn drie regionale ronde tafel bijeenkomsten gehouden met belangenorganisaties. Het doel van deze bijeenkomsten was het luisteren naar de zorgen en wensen vanuit deze organisaties;
- Op 17 april 2014 vond een bijeenkomst plaats in de Statenzaal gericht op dialoog en het open leggen van het speelveld van bewoners, belangenorganisaties, initiatiefnemers en gemeenten;
- Keukentafelgesprekken tussen gedeputeerden en omwonenden van windparken die overlast ervaren;
- In juni 2014 zijn drie publieke en ambtelijke informatiebijeenkomsten gehouden rond de ter inzage legging van de NRD;
- In oktober worden drie publieke en ambtelijke informatiebijeenkomsten georganiseerd rond de ter inzage legging van het plan-MER en de ontwerp wijziging van de PRV, de structuurvisie en het beleidskader Wind op land;
- In het najaar van 2014 en doorlopend in 2015 zullen rond deelgebieden of concrete projecten gebiedsateliers worden georganiseerd voor omwonenden, belangenorganisaties, initiatiefnemers en gemeenten. Het doel van deze bijeenkomsten is het informeren van partijen over stappen in het planproces, het aangaan van de dialoog, het verkennen van mogelijkheden en knelpunten, het bespreken van randvoorwaarden, het uitwerken van varianten van opstellingen in ontwerpen en het maken van afspraken over communicatie, participatie en compensatie.

De werkvorm gebiedsateliers sluit aan bij de ambitie van het college om uitvoering te geven aan de afspraken in het coalitieakkoord over burgerparticipatie in de ontwikkeling en uitvoering van beleid. Op 3 juni 2014 hebben Gedeputeerde Staten Wind op land aangewezen als een van de vijf pilotprojecten om te experimenteren met burgerparticipatie en hiervoor een intensieve participatieve aanpak te ontwikkelen. Het doel van de pilots is ervaring opdoen met de wijze waarop en de mate waarin burgers kunnen worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van provinciaal beleid. De pilots geven inzicht in de randvoorwaarden en spelregels. Later kan op basis van de evaluatie, bij gebleken succes, de vraag worden gesteld hoe burgerparticipatie verankerd kan worden in het provinciaal beleid. Het doel van de gebiedsateliers

is om bewoners en andere belanghebbenden de kans te bieden actief deel te nemen aan het planproces en mee te laten denken over de uitwerking van herstructureringsprojecten binnen de kaders van de PRV.

Door in het planproces ruimte te bieden voor de participatie van omwonenden en overige belanghebbenden in gebiedsateliers sluit de provincie aan bij verkenningen, die worden uitgevoerd door het Ministerie van IM, om de bestaande code voor maatschappelijke participatie op te nemen als onderdeel van de Omgevingswet, die in voorbereiding is.⁸ Naast meer ruimte voor de participatie van burgers en andere belanghebbenden in het planproces, worden in het maatschappelijk spoor de financiële compensatie van omwonenden en financiële participatie in windprojecten onderscheiden. Onder financiële compensatie wordt verstaan een vergoeding door de initiatiefnemers van windparken aan omwonenden als tegemoetkoming voor de impact van windturbines op de omgeving, met name in de vorm van geluid en visuele hinder. Het gaat hierbij om bovenwettelijke afspraken, naast de regeling voor planschade als bedoeld in artikel 6.1 Wro. De uitwerking van deze afspraken geschiedt in maatwerk per project en kan bijvoorbeeld de vorm krijgen van een jaarlijkse vergoeding of profijtregeling per omwonende die in een bepaalde straal rond een windturbine woont, een aanbod voor woningisolatie en levering van energie tegen een gereduceerd tarief of een windfonds waar jaarlijks een deel van de opbrengst in wordt gestort en waaruit projecten voor de lokale gemeenschap kunnen worden gefinancierd.

Financiële participatie is gericht op deelneming – bijvoorbeeld aandelen of obligaties – van omwonenden in windprojecten en draagt eraan bij dat een deel van de opbrengst van het windpark in het gebied blijft. Doordat omwonenden mee investeren in het windpark profiteren zij mee in de opbrengst van het project en zijn zij mede-eigenaar. Door financiële participatie kan het draagvlak voor windenergie en de bijdrage van windparken aan de regionale economische ontwikkeling worden vergroot. De Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA) en de Nederlandse Vereniging Omwonenden van Windturbines (NLVOW) werken aan gedragscodes die zich richten op draagvlak, participatie in het planproces en financiële afspraken met omwonenden. De provincie volgt deze ontwikkelingen en ziet kansen om deze initiatieven te betrekken bij de inrichting van de gebiedsateliers als basis voor afspraken rond specifieke windprojecten. Door afspraken over de inrichting van het planproces, financiële compensatie en financiële participatie voorafgaand aan de vergunningverlening vast te leggen in een gebiedsovereenkomst kunnen deze worden geborgd en ontstaat een transparant kader voor alle actoren in het planproces.

⁸ SER Commissie Borging Energieakkoord: Energieakkoord voor duurzame groei, voortgangrapportage 2014.